

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

תוכן

- א. פירות הנושרין ... גזרה שמא יעלה ויתלוש 1.....
- ב. משקין שזבו ... גזרה שמא יסחוט 2.....
- ג. אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין 2.....
- ד. ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני 3.....
- ה. אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ... אבל כופה עליה את הכלי בשביל שלא תשבר 4.....
- ו. וספיקא אסורה ואם נתערבה באלף כולן אסורות 4.....
- ז. וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל 7.....
- ח. ספק טרפה דבר שאין לו מתירין היא ותבטל ברובא 8.....
- ט. שבעה ואלו הן אגוזי פרך ... אף ככרות של בעל הבית ... את שדרכו לימנו שנינו 8..

דף ג.

א. פירות הנושרין ... גזרה שמא יעלה ויתלוש

פירות¹, עלים וענפים שנשרו מן העץ בשבת או ביום טוב, וכן זרעים או ירקות הנמצאים בגנות, ואפילו ספק² נשרו מבעוד יום ספק נשרו משחשיכה, או פירות, עלים וענפים, זרעים וירקות, שנכרי תלש אותם בשבת או ביום טוב אפילו לצורך עצמו³, ואפילו ספק אם תלש אותם בו ביום, הרי הם אסורים באכילה גזירה שמא יעלה ויתלוש והרי הם מוקצה⁴, ואסור

¹ שו"ע ונו"כ שכב ג

² ירושלמי דפסחים, והובא בתוספות פסחים נ"ו ע"ב, עיין שם. ואף דשם איירי לענין אכילה, פשוט דהוא הדין לענין מטמול, ומשום דהוי לה דבר שיש לו מתירין, וכנ"ל לענין ביצה דגם שם הטעם לר' יוסף משום פירות הנושרין. ואחר כך מצאתי שכן כתב הפרי מגדים, ולפלא שלא הזכיר הירושלמי. מ"ב שם ה שער הציון שם ס"ק ה

³ ובנוגע לגזירה של פירות הנושרין (שמא יעלה ויתלוש), אף שהרשב"א בחולין טו ב ד"ה הא דאמר רבא, סובר, שגזירה זו גם כשנתלש בהיתר ע"י נכרי בעבור הושאיב"ס, מ"מ אנן נקמינן דבכה"ג שמתירים לכתחילה לומר לנכרי שיתלוש, לא גזרו רבנן, דאליב לפי משי"ב המ"א בסי' שכה ס"ק ט, וע"ש במ"ב ס"ק מז, דבמידי דאכילה דלהוט ביותר גזרינן טפי, א"כ איך אפשר לבשל ע"י נכרי בשביל הושאיב"ס, סי' שכח סע' ימ, לדעת הרע"א בתשובותיו סי' ה, שמצדד לאסור פירות הנושרין גם להולה. שמירת שבת כהלכתה פרק ל הערה קעט.

⁴ גם משום שהם אסורים באכילה וגם כיון דאיתקצאי מדעתיה בין השמשות דהיה אז מחובר איתקצאי לכולי יומא. מ"ב שם ז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

לטלטלם. וגם אם נשרו ממנו מבעוד יום, אסור לאסוף אותם בשבת וביו"ט,⁵ אלא רק ללקטם אחד אחד⁵ שכן יש בזה משום מלאכת המעמר.

ב. משקין שזבו ... גזרה שמא יסחוט

כבר התבאר בשבת דף קמג. שמיין שנפרש מאליו⁶ מבלי שיד האדם היתה מעורבת בזה בשבת או ביום טוב, מענבים, אפילו עומדים לאכילה, או גם מפירות אחרים, אם אמנם לא יעד אותם לאכילה, אסור לשתותו בו ביום, גזירה שמא יבוא לסחוט לכתחילה, והרי המיין הזה הוא מוקצה ואסור לטלטלו.⁷

פירות אחרים, חוץ מענבים, שיעד אותם לאכילה, מיין הנפרש מהם, כגון בשעה שחותכים את האשכולית או פורסים את האבטיח, מותר בשתיה, אפילו בו ביום. וכן אם עושה סלט פירות ללא ענבים⁸ ע"י שחותך כל סוגי פירות, המיין הנפרש מהם ג"כ מותר בשתיה.

וכן מותר⁹ לחתוך לימון לחתיכות ולשימן בתוך משקה, כגון במים קרים או ליתן פלח לימון לתוך כוס תה שאיננו מבשל¹⁰, ואין לחוש לכך שחתכות הלימון תסחטנה מאליהן. הגם שקצת מן הלימון נפרש לתוך התה, אבל לא ילחץ בכפית על הלימון גם בעודו בתוך התה.¹¹

מותר לחתוך אשכולית לרוחבה ולאוכלה בכפית, ואין בכך משום איסור סחיטה¹², וראה גם לעיל סוף סעיף יא, והוא שאמנם יזהר מלסחטה, וגם לא יכוון דוקא למיין בשעה שהוא אוכל.

ג. אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין

⁵ מ"ב שם ו

⁶ שו"ע ונו"ב שכ א שש"כ ה יא

⁷ שו"ע הרב סי' שח סע' ט, וע"ע חי' רע"א ריש מסכת ביצה, דמשום משקין שזבו אינו אסור כי אם באכילה לחוד ולא בטלטול, ע"ש דדוקא בשבת, אבל ביום טוב גם אסור בטלטול.

⁸ ואולם אם בין הפירות נמצאים גם ענבים, י"ל דאז כל המיין אסור בשתיה עד מוצש"ק, דאין המיין היוצא מן הענבים בטל, כל שהיה בעין וניכר לפני שהתערב בשאר המיין, דהוה דשיל"מ, עיין סי' שכ במ"ב ס"ק יד אם חתך פירות ונמצא שיש כבר מיין ואח"כ בא לחתוך עליהם ענבים, הרי מיין הענבים שיוצא מהן בתוך הסלט יתבטל במיין האחר והכל שרי

⁹ כלכלת שבת מלאכת הדרש, ועיין סי' שכ במ"ב ס"ק יד, חזו"א סוסי' נב ס"ק יט ד"ה ונראה דמותר.

¹⁰ כגון בכלי שלישי

¹¹ מ"ב שם ס"ק לג

¹² שהרי אפי' אם יסחט אותם בידים, ג"כ אין בזה אלא איסור דרבנן, וכאן שהפרי נסחט קצת בשעת האכילה הוה סחיטה כלאח"י, והוי תרי דרבנן, והואיל ואינו מתכוון לסחוט – שרי, דבכה"ג שרינן בתרי דרבנן בפר', כסי' שמו במ"ב ס"ק טו וע"ש בשעה"צ ס"ק יח, וכ"ה סי' שלז בשעה"צ ס"ק ב (וע"ע סי' שלז במ"ב ס"ק יד ובשעה"צ ס"ק י ושם במ"ב ס"ק יט), וגם י"ל שהרי הוא אינו מפריש את המיין בנפרד, אלא הוא נשאר במעורב בפר', ואין בזה משום סחיטה, וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל. שש"כ שם הערה מט

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

כבר התבאר בשבת דף קמ"ד: שסחיטת פירות להוצאת המשקה שבהם אסורה בשבת וביו"ט, יש שאיסורם מם התורה ויש שאיסורם מדרבנן¹³ גם אם בדעתו לשתות את המשקה לאלתר, ואין כל הבדל בין סחיטה בכלי המיוחד לכך לבין סחיטה ביד.

וכל פרי¹⁴, אסור לסחוט אותו לתוך כלי ריק או לתוך משקה, הן אם הסוחט משתמש למעשה הסחיטה בכלי הן אם הוא סוחט ביד, ובכלל איסור זה גם סחיטת לימון לתוך תה או לתוך כלי ריק או סחיטת תפוז, סחיטת גזר מרוסק או ריסוק הפרי עד שהוא נהפך למשקה.

ד. ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני

למרות שיום טוב שני של גלויות שבימינו אינו עוד משום ספיקא דיומא, וחכמינו ז"ל התקינו שיהיו יהודי חוץ לארץ מחזיקים מנהג אבותיהם בידיהם ויקיימו יום טוב שני כמבואר להלן דף ד: ושיהא דינו כדין יום טוב ראשון. ואכן אין בין יום טוב ראשון ליו"ט שני ולא כלום בכל הנוגע לאיסור מלאכה¹⁵. אך ביצה שנולדה ביו"ט ראשון (מלבד ראש השנה) מותרת¹⁶ מיד בליל יום טוב שני של גלויות, שהרי ממה נפשך אחד מהן הוא חול. וכן משקין שזבו או פירות הנושרין או חלב שנחלב על ידי גוי וישראל רואהו

¹³ שהסוחט זתים להוציא מהם שמן, או ענבים להוציא מהן יין, חייב משום תולדת דש מפני שמפרק המשקה מהפרי ונחלקו הראשונים בשאר פירות, דעת הרמב"ם והרמב"ם והסמ"ג והרא"ש והטור ורבינו יונה והרמב"ן והרשב"א והריטב"א והכלבו שמדברי סופרים אסור לסחוט כל פרי שיש מקומות שרגילים לסחטו, אבל שאר פירות שאין דרך העולם לסחטן לשם משקה, אפילו אם רגילים לסחטו לרפואה, אין עליהם שם משקה בשביל כך אפילו מדברי סופרים ומותר לסחטן בשבת מפני שהוא כמפריד אוכל מאוכל, ואף על פי שזה הסוחטן מתכוין לשם משקה במלה דעתו אצל כל אדם.

דעת רש"י שכל שסוחט פרי לשם משקה בין אם דרכו בכך ובין אם אין דרכו בכך, מכיון שהסוחט מחשיבו למשקה, יש בו חיוב תורה, וי"א בדעתו שאינו אלא איסור דרבנן. וכן פרי שדרכו לסחטו בכל העולם לשם משקה, יש בו חיוב תורה ויהיה חייב גם אם הוא סוחטו לשם אכילה או טיבול, ולפי"ז בפירות הדר יש חיוב תורה בסחיטתם, וי"א בדעתו שגם בזה אינו אלא סחיטה מדרבנן. ודעת הרמ"א והבה"ל בדעת הרמב"ם והתוספות שבמקום שנהגו לסחוט איזה פרי לשם משקה, אסור לסחטו בשבת באותו מקום לשם משקה, שלא במלה דעת זה הסוחט כיון שכל אנשי מקומו עושין כן בחול, אבל בשאר מקומות מותר לסחטו הואיל ואין רגילין לסחטו לשם משקה, אף שיש להם הרבה ממנו.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם

¹⁵ עיין סי' תצו סעי' א ובמ"ב ס"ק א וסי' תצו סעי' ד ובמ"ב ס"ק יא, ועיין סי' תצו בשעה"צ ס"ק כה

¹⁶ שו"ע ונו"כ ותקינה

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ביום טוב ראשון, מותרים הם בליל יום טוב שני מיד שהרי ודאי אחד מהם חול¹⁷.

דף ג:

ה. אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה לא לנסות בה את הכלי ... אבל כופה עליה את הכלי בשביל שלא תשבר

ביצה¹⁸ שנולדה בשבת¹⁹ או ביום טוב שנתבאר לעיל דף ב. שאסורה באכילה ואסורה גם בשימוש²⁰, ולפיכך²¹ אסורה גם בטלטול²², שהרי אינה ראוייה לכלום בו ביום, ואפילו ליגע בה אסור, אף על פי שמותר ליגע בכל דבר שהוא מוקצה, ואינו אסור אלא בטלטול, מכל מקום כיון שהביצה היא עגולה אם יגע בה קרוב הדבר שיזיזנה מעט.

מותר לכפות עליה כלי בשביל שלא תשבר²³, ובלבד שלא יגע בה הכלי שמצוי להתנענע הביצה ע"י נגיעה כל שהוא מפני שהיא עגולה²⁴. ואם נגע בה הרי הכלי מוקצה²⁵ ודינו כבסיס²⁶ לדבר האסור.

ו. וספיקא אסורה ואם נתערבה באלף כולן אסורות

¹⁷ רמ"א ונו"כ תקה ועיי"ש מ"ב יב

¹⁸ שו"ע ונו"כ תקיג א

¹⁹ שו"ע ונו"כ שכב א

²⁰ שעל אף ש מותר לטלטל מוקצה ביום טוב לצורך אוכל נפש, אך לא התירו כי אם את טלמולו של המוקצה, אבל לא את אכילתו ולא את השימוש בו. שש"כ (שמירת שבת כהלכתה) כא ג

²¹ מ"ב שכב א ותקיג א

²² מ"ב שם ס"ק א ב

²³ שו"ע ונו"כ תקיג ד

²⁴ מ"ב שי כב

²⁵ שמירת שבת כהלכתה הערות פרק כ קפ

²⁶ עיין סי' שח בפמ"ג מ"ז בהקדמתו לסימן סוס"ק ד, דמצינו בסיס אפי' בהניח ההיתר על האיסור כל שההיתר משמש לאיסור, כגון המניח מערב שבת תכשיט ע"ג פמוט שנר דולק בו, ע"מ לייצב את הפמוט, ועי' גם להלן סוסע' סח, ועיין דעת תורה סי' שט סע' ד סוד"ה וע"ע. וע"ש בדעת תורה סי' שח סע' מז ובהערה שם, דכל שהכלי שכפה ע"ג ביצה שלא תישבר, נוגע בביצה, הרי הוא בסיס לביצה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

ואם התערבה²⁷ ביצה זו עם ביצים אחרות, אפילו עם אלף כולן אסורות אף במלטול²⁸. אך אם התערבה בדברים אחרים שאינם מינה²⁹, בטלה בששים. ובלבד שלא ניתנה בתערובת כדי לתקן את מראָה או להוסיף טעם כמבואר להלן³⁰.

וכן במקרה של ספק³¹ אם נולדה בשבת או מקודם³² ג"כ אסורה באכילה ובמלטול³³. אך אם השכים קודם עמוד השחר, ומצא הביצה מונחת בלול של התרנגולת, מותרת למלטלה ולאכלה, שרובן אינן מטילות בלילה, ותולים אנו שמאתמול שהיה יום חול נולדה³⁴.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם ושם וי"ד קב א

²⁸ מ"ב תקינ דדהוי דבר שיש לו מתירין וק"ל דדשיל"מ אפילו באלף לא במיל והטעם דעד שעתה יאכלנה וימלטלנה בחשש איסור יותר טוב שימתין עד שתחשך ויהיה כולם בהיתר. מ"ב שכב ב ושער הציון ס"ק ח אולם עיין רעק"א בביצה דף כד, ובצל"ח בביצה דף ד. נקטו שרק לגבי אכילה הוא דבר שיש לו מתירין, שאכילה זו אפשר שיעשנה בהיתר לאחר השבת, אולם לגבי מלטול אין לומר שיכול הוא למלטלנה בהיתר לאחר השבת, כיון שיש אפשרות למלטלה גם עכשיו וגם לאחר השבת, ואת המלטול שחפץ לעשות עתה לא יוכל לעשות אחר השבת. ואך מ"מ אסורה הביצה במלטול, שמכיון שאסורה באכילה, כל האסור באכילה הרי הוא מוקצה ואסור במלטול.

²⁹ וכתב הש"ך יו"ד שם ג "נראה דהכא אזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא דאם הוא שוה בשמא אף על גב דלא שוה בטעמא ה"ל מין במינו ולא בטיל ואם אינו שוה בשמא אף על גב דשוה בטעמא ה"ל שלא במינו ובמל.

³⁰ שו"ע יו"ד קב א

³¹ שו"ע ונו"כ תקינ ב

³² אף דבכל דוכתא קי"ל דספיקא דרבנן להקל, מכל מקום הרי זה ספק שיש לו מתירין ובדבר שיש לו מתירין אין אומרים ספיקא דרבנן לקולא. מ"ב שם ובס"י תצז ס"ג ובמשנ"ב סק"ז, ובשו"ע ס"י שכה ס"ז ובמשנ"ב סקל"ב

³³ שהרי הטעם שדבר שיש לו מתירין אינו בטל, הוא בפשוטו משום שעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, כמו שכתב רש"י כאן ד"ה אפילו, וטעם זה שייך גם בספק שאין להקל בו כיון שיכול לאוכלו בהיתר. אבל הר"ן בנדרים (נב). כתב טעם אחר מדוע דבר שיש לו מתירין אינו בטל, שכיון שיש לו מתירין אין זה נחשב תערובת של איסור בהיתר אלא תערובת של היתר בהיתר ועל כן אינו בטל, והקשו רעק"א (עירובין מה). ועוד אחרונים, שאין סברא זו מועילה אלא לבאר מדוע אינו בטל, אך אינה מועילה לבאר מדוע לא נאמר בו ספיקא דרבנן לקולא. וראה בספר שמחת יום טוב (ביצה ד). שהוכיח שאף שחידש הר"ן את הטעם שאין זה תערובת של איסור בהיתר, מודה הוא לטעם של עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, וטעם זה קיים גם בספיקא דרבנן, וכל האמור הוא בספק במציאות, אך בספיקא דדינא כתב הפרי חדש (או"ח סי' תלז ס"ג) שאומרים בו ספיקא דרבנן לקולא אף אם יש לו מתירין, והובאו דבריו בחידושי רעק"א לעירובין (לה). עיין שם שהאריך בזה. ועיין באמרי בינה הלכות דיני בשר וחלב ותערובת סי' ז ד"ה והא דמבואר. ועיין קובץ שיעורים לר' אלהנן וסרמן הי"ד דפי' דבכל גזירות הו"ל איכא שני חלקים א. טעם הגזירה ב. בעינן שיהיה כוונתה בדאו' דכעין דאו' תקון ולהכי בדבשיל"מ טעם הגזירה עד שתאכלנו אף לר"ן רק גדר החומרא דהוה כמב"מ אבל בספק דלא שייך גדר זה העמידהו אטעם דעד שתאכלנו וכו'

³⁴ מ"ב שכב שם

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

ביצת ספק הנזכרת שנתערבה באחרות, וכן ביצה שנולדה ונתערבה באחרות ואחרות באחרות, י"א³⁵ שאינה בטילה ואסורה, וי"א³⁶ שאפילו בחד בתרי בטל. ובמקום הפסד יש לסמוך על שיטה זו³⁷.

וכל זה כשאינו מכיר את הביצה האסורה, אבל אם הוא מכיר אפילו אם נתבשלו עמה ונתנה בהם טעם, ואפילו אם כל הביצים קלופות, הרי היא בלבדה אסורה, ושאר הביצים מותרות אם יש בהן ששים ואחד ביצים³⁸, כנגד ביצה האסורה, שלא החמירו באיסור שיש לו מתירין אלא בממשו של איסור שנתערב אבל אם אין שם ממשו של איסור אלא טעמו בלבד הוא בטל בששים כשאר כל האיסורין, והוא שלא נתכוין לבטלו במזיד. וי"א שהחמירו דבר שיש לו מתירין גם בפליטת טעם. ויש³⁹ לחשוש לשיטה זו, ובמקום מניעת שמחת יום טוב, יש לסמוך על השיטה הראשונה.

ואם ביצה האסורה היא שלימה בקליפתה, אפילו ששים אינה צריכה לפי שאינה פולטת כלל מגופה שהקליפה מעכבתה מלפלוט.

ואם הביצה האסורה קלופה וביצים של היתר שנתבשלו עמה אינן קלופות, אם יש בביצים של היתר עם קליפותיהם ועם המים שנתבשלו בהם ס"א כנגד ביצה האסורה מותר לאכלן ביום טוב.

וכל זה כשנתבשלה עם ביצים אחרות, אבל אם נתבשלה עם בשר או שאר מיני תבשילין, אפילו נימוחה כל הביצה ונבללה בתבשיל, אם יש בתבשיל ששים כנגדה מותר לאכלו בו ביום, אף על פי שיש בו ממשו של איסור שיש לו מתירין, לפי שלא החמירו בדבר שיש לו מתירין אלא כשנתערב מין במינו.

ואם נתנה בקדרה לתקן⁴⁰ התבשיל כגון ללבנו או שמילאה בתרנגולת עם תערובת שאר מינים, אף על פי שיש בתערובת ששים כנגדה אינה בטלה. שבכך היא נחשבת מין אחד עם התבשיל

³⁵ דעת המג"א ס"ק ד דעכ"פ הוי דשיל"מ, וכן דעת השו"ע הרב שם ד ועיי"ש שביום טוב שני של גליות יש להתיר התערובת שנתערב בו ספק ביצה שנולדה ביום טוב אם הוא צריך לביצים הללו לשמחת יום טוב כיון שאף קודם שנתערבה היו כאן שתי ספיקות ספק יום טוב ספק חול ספק נולדה ביום טוב ספק נולדה בחול. ועיין כרתי יו"ד שם ב שנראה שנקט כתחילת דבריו של המג"א דספק שנתערב היינו בביצה שנולדה ביום טוב אחר שבת דביה [הוי] איסור דאורייתא, או לא מהני ספק ספיקא דאיכא ספק בגופו וספק בתערובות, אבל בנולדה ביום טוב דעלמא, דהוא רק איסור דרבנן גזרה יום טוב אחר שבת, לא מחמירין בספק ספיקא.

³⁶ מור וקציעה ובגדי ישע

³⁷ מ"ב תקינה

³⁸ שו"ע הרב תקינה

³⁹ דהב"ח והש"ך שם הולקין על הרמ"א ומחמירין [אף בפליטה], וכן הפרי חדש מסכים גם כן להחמיר, וכנראה מציון הגר"א שם שגם הוא מסכים להש"ך, וכן החמד משה בסימן זה מסכים להש"ך, מכל מקום במקום מניעת שמחת יום טוב יש לסמוך על הכרעת המנחת יעקב להקל בפליטה [ולא בנימוח], וגם מהט"ז שם משמע שסובר כהרמ"א, שוב מצאתי בחכמת אדם כלל נ"ג שדעתו גם כן להקל במקום צורך גדול, וכן הגר"ז מצדד גם כן להלכה כמנחת יעקב הנ"ל, וכן בפתחי תשובה שם ביורה דעה כתב בשם תשובת פני אריה להקל, עיין שם, ובפרט במקום מניעת שמחת יום טוב בודאי אין להחמיר. שער הציון סימן תקינה ס"ק יד

⁴⁰ שו"ע ונו"כ תקינה ג

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

שכל שניתן למראה או לטעם נחשב על ידי זה כמין במינו⁴¹, וכבר נתבאר שכל דבר שיש לו מתירין שנתערב מין במינו אינו בטל, אפילו באלף אף על פי שאין טעמו נרגש כלל.

וכן אם טחו בביצה שנולדו ביום טוב הפת, כמו שרגילין הנשים לטוח החלות לשבת ויום טוב, אסור לאכול החלה הזאת מאחר שהוא בעין על החלה ואינו בטל אצל החלה. אלא אם רוצה לאכול החלה ביום טוב אזי יחתוך כדי נטילה, שהוא כעובי רוחב אצבע⁴², ואז החלה מותרת לאכול ביום טוב. והמותר מה שחתך כדי נטילה יאכל למחר אפילו בחו"ל שהוא יום טוב שני.

ז. וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל

כל דבר⁴³ שיש לו מתירין, כלומר שיהיה מותר לאחר זמן, שהתערב במינו, אינו בטל אפילו באלף⁴⁴.

אך אם התערב בשאינו מינו הרי זה בטל בששים כנגדו. והגדרת שאינו מינו מוגדרת על ידי שם הדבר כלומר אם יש להם שמות דומים אפילו שהאעמים שונים הרי אינו בטל ואם שמותיהם שונים אפילו שטעמיהם דומים הרי זה בטל בששים.

⁴¹ ש"ך יו"ד שם ס"ק ו, מ"ב שם ט י

⁴² בית הילל קב סעיף א ובתחילה כתב שיחתוך כדי קליפה ויגרר מה שהוא בעין על החלה ויניח עד למחר, והשאר מותר לאכול אם יש ששים כנגד הביצה. אך כתב "אפשר שאין צריך ששים, רק כדי נטילה דכל מבושל בלא רוטב או אפוי דינו כצלי וכו', ודוקא בדבר איסור דשייך ביה שמנונית, אבל באיסור דלא שייך ביה שמנונית והוא בוודאי כהוש אינו אוסר רק כדי נטילה, עכ"ל. ואם כן ג"כ בנידון דידן אין צריך רק כדי נטילה, שהוא כעובי רוחב אצבע, ואין צריך ששים"

⁴³ שו"ע ונו"כ יו"ד קב א

⁴⁴ בטעמו של דבר נחלקו הראשונים: רש"י ביצה ג ב' "הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור ע"י ביטול". (והביא סברא זו הט"ז יו"ד סי' ק"ב סק"א) בר"ן (גדרים נב.) – מובא בט"ז שם ס"ק ב' פ"י דרבנן ור"י נחלקו האם מין במינו בטל דלרבנן בטל ברוב או בס' ע"ע תערובות ולר"י אינו בטל אפי' באלף ורבנן מחשיבים כמינו את מידת איסורו של החפץ ולכן מב"מ בטל אך היתר בהיתר לא בטל. כיון שדומה להכירו גם במציאות וגם במידת איסורו ודשיל"מ היתר הוא למחר עיין פמ"ג בשער התערובות חלק שלישי פ"ב ד"ה דשיל"מ בשם הצ"צ שאלה ס"ט והפר"ח ק"ב ז' דנ"מ בין שני הטעמים בדבר שיש עליו שני איסורים ואחד מהם דשיל"מ דלטעם רש"י אינו בטל דעד שתאכלנו באיסור גדול תאכלנו באיסור קטן ולפי הר"ן בטל כיון שישאר אסור לעולם והוא עצמו השיג עליהם קצת מל' רש"י שם ד"ה שיש לו מתירין "שיכול לאכול אחר יו"ט בהיתר גמור" אמנם ביו"ד סי' ק"ב משב"ז ז' שנסתפק גבי מי שנדר מבשר נבילה משמע דס"ל לדינא כצ"צ ובש"ך שם ס"ק ח' נמי משמע הכי מדהצריך להמתין מעל"ע גבי כלי איסור שנתערב כיון דאית ליה היתר מאיסור דאו' ע"י נטיל' פ' אמנם יש לחלק דעכ"פ מאיסור דאו' הותר לנמרי ועיין ח"י חת"ס ביצה ד א' ד"ה וע"ש דאע"ג דס"ל כהצ"צ הנ"ל בספק איסור ויש גם איסור דשיל"מ אפי' לסברת הר"ן איכ"ל דהוה כהיתר בהיתר

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

כלי⁴⁵ שנאסר בבליעת איסור, שנתערב באחרים ואינו ניכר, בטל ברוב, ואין דנין אותו כדבר שיש לו מתירין לפי שצריך להוציא עליו הוצאות להגעילו, וכל כיוצא בזה. ויש להחמיר להגעיל הכלים שאפשר בהגעלה. ובכלי חרס שאי אפשר בהגעלה מותר כשהבלועות הן ממינים שווים. וכשהבלועות הן ממינים שאינם שווים, צריך להמתין עד אחר מעת לעת ומותר⁴⁶.

ח. ספק טרפה דבר שאין לו מתירין היא ותבטל ברובא

יש מי שאומר⁴⁷ וכן הלכה שלא אמרו דבר שיש לו מתירין אלא כשהמתיר עתיד לבא על כל פנים, כביצה שנולדה ביו"ט שודאי תביב מותרת מחר, או אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד, אבל דבר שאינו בידו⁴⁸, ואינו ודאי שיבא המתיר, אינו בדין דבר שיש לו מתירין.

לפיכך, ביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות, על אף שאיפשר שתטעון עוד התרנגולת ויותר כולם, או שתחיה התרנגולת שנים עשר חדש, אינו בדין דבר שיש לו מתירין, לפי שאין המתיר בודאי ואינו בידו.

ט. שבעה ואלו הן אגוזי פרך ... אף ככרות של בעל הבית

... את שדרכו לימנו שנינו

י"א⁴⁹ שדבר חשוב שרכו להמכר לפי מספר יחידות, אוסר בכל שהוא⁵⁰, וכן לכל דבר שהוא חשוב ביותר ונמכר לפי מנין. אבל שאר דברים, אף על פי

⁴⁵ שו"ע ומו"כ שם ג ד

⁴⁶ חוות דעת חידושים שם ס"ק ז

⁴⁷ ברשב"א בתורת הבית הקצר ב"ד ש"א (דף ה א') (מוכא כב"י ק"ב ונפסק בשו"ע שם סעי' ב' ועיין בכף החיים שם ס"ק י"ב דהוכיח מהכס"מ מאכ"א פט"ז ה"י דהרמב"ם חולק וס"ל דגם בכה"ג הוזה דשיל"מ

⁴⁸ ועיין ש"ך יו"ד שם ס"ק ח' ובשפ"ד שם דלדעת המהרש"ל ביש"ש פ' כל הבשר ס"ס פ"ו בדבר שאין בא היתר מעצמו אלא ביד האדם ואינו ודאי שיבוא אינו חשוב דשיל"מ מלבד אי מצווה להתירו ודעת הש"ך שם ס"ק ח' דאפי' בלא מצווה אלא כל שבידו להתירו בלא מורח או הפסד חשיב דשיל"מ וכ"ד המ"ז יו"ד סי' שכ"ג ס"ק ב'

⁴⁹ דעת המחבר קי א כדעת הרמב"ם (מ"א פ' מ"ז הלכה ג') פסק כר"ע דאפילו דבר שדרכו למנותו לעולם במיל עיין בש"ך א שאפילו באינו מינו והם ז' דברים שהיו חשובים בזמנם ואלו הם: אגוזי פרך ורמוני ברך וחביות גדולות ותומות וחלפות תרדין וקלחי כרוב ודלעת יונית וככרות של בעל הבית. וכן בעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

שדרכן למנות, הרי אלו עולים בשיעורן וי"א⁵¹ שכל⁵² דבר שבמנין, דהיינו שדרכו למנותו תמיד, אינו בטל אפילו אם אינו חשוב מצד עצמו, וכן נוהגין.

ולפיכך ככרות לחם שנמכרות לפי יחדות או פירות כגון אגנס שנמכר לפי יחידה אינם בטלים וכגון לחם "חדש" או כלאי הכרם. וכן אגנס בשמיטה. וכדומה שהתערבו אינם בטלים לכו"ע.

אך ביצים במקומות שדרכם להמכר לפי מספר היחידות, לדעה הראשונה הרי הם בטלים שהרי אינם חשובים מצד עצמם ולשיטה השניה אינם בטלים.

⁵¹ רמ"א שם כדעת רוב הראשונים פסקו כרבי יוחנן דהלכה כרבי מאיר נגד חכמים, שרק דבר שדרכו למנות שנינו, דהיינו לעולם דרכו למכרו במנין וכן דעת הרא"ש בר"י. והב"י (רס"י סימן ק"י) כתב בשם רבינו ירוחם דדעת רוב הפוסקים דהלכה כר"מ אליבניה דר"י. וכן פסקו הרשב"א והריטב"א, והרמב"ן, והר"ן.

⁵² הפר"ת (ס"ק ג) סובר דבאיסור דרבנן ובפרט באיסור דרבנן דאין עיקרו מין התורה, לא נאמר דין דבר שבמנין והר"ז בטיל. אולם הפמ"ג (שפ"ד ס"ק ב) כתב דאין לחלק, ואיסור חשוב בין דאורייתא בין דרבנן לא בטיל. וכן סובר האו"ה (כלל כ"ה דין א) וכהנה"ג (בהגהת טור ס"ק ה)

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>